

Dr hab. Marek Zieliński prof. UŚ
Instytut Prawa i Administracji
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Śląski w Katowicach

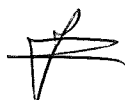
Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Alicji Sikory-Kalèda

Pani dr Alicja Sikora-Kalèda jest absolwentką Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, który ukończyła w 2002 r. uzyskując tytuł zawodowy magistra prawa.

W dn. 24 stycznia 2011 r. Habilitantka uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych nadany jej uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Sankcje finansowe w razie niewykonania wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej”, której promotorem był prof. dr hab. Stanisław Biernat.

W swojej dotychczasowej karierze zawodowej Habilitantka zatrudniona była w Komisji Europejskiej (lata 2003-2004), a także w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej, gdzie pełniła funkcje referendarza (lata 2004-2017). Obecnie Pani dr Alicja Sikora-Kalèda pełni funkcję doradcy prawnego w Służbie Prawnej Rady Unii Europejskiej oraz Rady Europejskiej w Brukseli. Jest także reprezentantem Rady przed Trybunałem Sprawiedliwości oraz Sądem jako pełnomocnik w postępowaniach sądowych, a także prowadzi doradztwo w zakresie prac ustawodawczych. Habilitantka jest ponadto związana z instytucjami edukacyjnymi oraz badawczymi, ponieważ zatrudniona jest w charakterze wykładowcy w Katedrze Prawa Europejskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także posiada status stowarzyszonego pracownika naukowego Uniwersytetu St. Luis w Brukseli, w ramach centrum badań nad prawem ochrony środowiska.

W dn. 22 czerwca 2021 r., Pani dr Alicja Sikora-Kalèda wystąpiła do Rady Doskonałości Naukowej z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie prawo. Niniejsza recenzja została przygotowana w związku z wyznaczeniem mnie przez Radę Doskonałości Naukowej, na posiedzeniu w dn. 25 października 2021 r., recenzentem w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego pani dr Alicji Sikorze-Kalèda.

I. Osiągnięcia naukowo-badawcze.

A. Najważniejsze osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

Jako swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe Habilitantka przedstawia monografię pt. „*Constitutionalisation of Environmental Protection in EU Law*”, Europa Law Publishing, Zuthpen 2020, ss. 380.

1. Cel monografii.

Celem monografii Habilitantki jest dokonanie analizy konstytucjonalizacji ochrony środowiska naturalnego w porządku prawnym Unii Europejskiej (UE), jako stopniowego procesu, który osiągnął fazę, w której wymaga przyjęcia nowego paradygmatu środowiskowego UE (s. 2). W opinii Habilitantki nadszedł już czas, aby uznać ochronę środowiska za część „wspólnej/powszechnej świadomości” UE. Autorka monografii podkreśla w tym kontekście, że konstytucjonalizacja ochrony środowiska powinna być postrzegana, jako proces transformacji prawnej unijnego porządku prawnego, który może być widziany na różnych poziomach (teoretycznym, historycznym, normatywnym i opisowym (s. 3).

2. Struktura wewnętrzna monografii.

Przedstawiona przez Habilitantkę monografia pt. „*Constitutionalisation of Environmental Protection in EU Law*”, składa się ze: wstępu, czterech rozdziałów zawierających rozważania merytoryczne, bibliografii, wykazu orzecznictwa, spisu aktów prawnych oraz indeksu terminów. Habilitantka nie zdecydowała się na wprowadzenie odrębnego zakończenia (podsumowania/wniosków) swojej monografii.

W rozdziale pierwszym swojej monografii („*Environmental Protection in the EU Constitutional Perspective*”), Habilitantka przedstawia podstawowe pojęcia związane z tematem jej monografii. W związku z tym wyjaśnione zostały koncepcje „środowisko” oraz „ochrona środowiska”, a także pojęcia „konstytucja porządku prawnego UE” oraz „konstytucjonalizacja”. W następnej kolejności Habilitantka analizuje zagadnienie hierarchii norm konstytucyjnych UE oraz miejsca, jakie ochrona środowiska zajmuje w ramach porządku konstytucyjnego UE. Ostatnie dwie części rozdziału pierwszej monografii poświęcono konstytucjonalizacji ochrony środowiska w perspektywie historycznej oraz wyjaśnieniu znaczenia wartości

demokracji i rządów prawa w kontekście ochrony środowiska. Zauważyć w tym miejscu wypada, że rozdział pierwszy kończy krótkie podsumowanie.

Rozdział drugi ("*A high Level of Environmental Protection in EU Law*") zawiera opis normatywnych podstaw dla koncepcji wysokiego poziomu ochrony środowiska i poprawy jakości środowiska zawartych w Traktatach. W związku z tym Habilitantka charakteryzuje zawartość oraz znaczenie szeregu postanowień Traktatów odnoszących się do celów UE (art. 3(3) TUE, a także art. 37 Karty Praw Podstawowych).

W rozdziale trzecim monografii ("*Solidarity as a Prism for Constitutionalisation of Environmental Protection in EU Law*"), Habilitantka wskazuje na kluczowe znaczenie zasady solidarności dla konstytucjonalizacji ochrony środowiska w prawie UE. W związku z tym Habilitantka omawia i charakteryzuje zasadę solidarności, jako zasadę konstytucyjną UE oraz przedstawia koncepcję międzygeneracyjnej *equity* (solidarności) w prawie ochrony środowiska. Ponadto Habilitantka charakteryzuje stosunek pomiędzy solidarnością a środowiskiem w prawie UE.

Rozdział czwarty monografii ("*Judicial Coherence in Enhancing Environmental Protection*"), wskazuje w pierwszej kolejności na znaczenie roli, jaką w zapewnieniu ochrony środowiska odgrywa unijne sądownictwo. W swojej analizie Habilitantka wychodzi również poza działalność sądów unijnych, wskazując na znaczenie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) w zakresie ochrony środowiska naturalnego (punkt 2.1.1.), które służy jako źródło inspiracji w procesie rozwoju unijnych ram prawnych. W ostatniej części omawianego rozdziału Habilitantka charakteryzuje konstytucjonalizację ochrony środowiska w jej wymiarze proceduralnym. Analizie dokonanej przez Habilitantkę poddane zostały normy dotyczące: ochrony środowiska przed sądami krajowymi (w kontekście stosowania art. 267 TFUE) oraz ochrony środowiska przed sądami UE (w kontekście stosowania art. 263 TFUE).

Monografię kończy obszerna bibliografia pozycji z literatury przedmiotu wykorzystanych przez Habilitantkę, po której następuje wykaz spraw rozpatrywanych przez TSUE, ETPCz i sądy krajowe wybranych państw członkowskich, a także spis aktów prawnych prawa UE i prawa międzynarodowego publicznego.

3. Ocena monografii.

W odniesieniu do struktury wewnętrznej monografii podkreślić należy, że jest ona zasadniczo prawidłowa. Kolejność poszczególnych rozdziałów nie wzbudza żadnych

wątpliwości. Habilitantka w spójny i logiczny sposób realizuje cel swojej monografii, charakteryzując poszczególne zagadnienia z nim związane (od kwestii ogólnych dotyczących wyjaśnienia podstawowych pojęć wykorzystanych w monografii, do kwestii szczegółowych dotyczących np. roli, jaką sądownictwo odgrywa w procesie zapewnienia ochrony środowiska naturalnego). Drobne pomyłki, jaką jest w opinii Recenzenta np. umieszczenie w punkcie 2 rozdziału czwartego, (który dotyczy roli TS w zapewnieniu ochrony środowiska), punktu 2.1.1., (który dotyczy działalności ETPCz), nie wpływają na obniżenie wysokiej oceny struktury wewnętrznej monografii. To samo można również powiedzieć o umieszczeniu w rozdziale drugim monografii (dotyczącym wysokiego poziomu ochrony środowiska w prawie UE) punktu 2.2.2., w którym Habilitantka omawia zakorzenienie ochrony środowiska i praw środowiskowych w konstytucjach państw członkowskich. Brak osobnego zakończenia (wniosków) w monografii przedstawionej przez Habilitantkę, stanowi właściwie jedyny zarzut, który zdaniem Recenzenta można wysunąć w kontekście jej struktury wewnętrznej. Wypada żałować, że Habilitantka nie zdecydowała się w zakończeniu na syntetyczne podsumowanie swoich rozważań oraz stwierdzenie, czy cel, który postawiła sobie we wstępie, udało jej się osiągnąć. Brak zakończenia (wniosków) w recenzowanej monografii dziwi tym bardziej, że w jej rozdziale pierwszym Habilitantka umieściła osobny punkt (5) zawierający wnioski (konkluzje). Co ciekawe podobnych konkluzji nie umieszczono w pozostałych trzech rozdziałach monografii.

W odniesieniu do kwestii merytorycznych, w pierwszej kolejności wypada pochwalić wybór jej tematu dokonany przez Habilitantkę, tzn. połączenie problematyki konstytucjonalizacji w prawie UE z tematyką ochrony środowiska naturalnego. Habilitantka zwraca w ten sposób uwagę na to, że proces konstytucjonalizacji w prawie UE, może również dotyczyć szczególnych jego dziedzin (w tym przypadku prawa ochrony środowiska). Podjęcie tematu związanego z ochroną środowiska naturalnego, służy ponadto podkreśleniu znaczenia tej dziedziny działalności UE w porównaniu z innymi politykami prowadzonymi przez tę organizację.

Cel monografii został określony w jasny i przekonujący sposób. Recenzent żałuje jednak, że Habilitantka nie sformułowała celu monografii jako pytania (pytań) badawczych. Habilitantka nie pyta w swojej monografii o to, czy w prawie UE następuje konstytucjonalizacja ochrony środowiska, a raczej *a priori* zakłada istnienie

takiego zjawiska. Wydaje się, że gdyby Habilitantka sformułowała jakieś pytania badawcze w swojej monografii, to umieszczenie w niej zakończenia (wniosków), stałoby się dla niej bardziej oczywiste.

Dla realizacji celu swojej monografii, Habilitantka musiała w niej wyjaśnić znaczenie kilku kluczowych pojęć z nim związanych. Tytułowa „konstytucjonalizacja ochrony środowiska w prawie EU” jest wyjaśniona przez Habilitantkę jako „transformacja statusu prawnego norm i zasad unijnego prawa ochrony środowiska w porządku prawnym UE” (s. 23). Habilitantka dodaje także, że „konstytucjonalizacja ochrony środowiska będzie rozumiana jako zjawisko stopniowego formowania się nowych treści prawnych lub uznawania nowego statusu prawnego treści już istniejących” (s. 24).

Habilitantka pisze także na stronach 83-85 swojej monografii (wyraźnie na s. 204), „ że w jej opinii, przyczyną transformacji statusu prawnego norm i zasad unijnego prawa ochrony środowiska jest orzecznictwo TSUE, a nawet opinie wydawane przez jego rzeczników generalnych, które przyczyniają się do „procesu konstytucjonalizacji ochrony środowiska poprzez transformację, konsolidację istniejących ram prawnych i stopniowe powstawanie nowej zasady prawnej”. Zdaniem Recenzenta jednakże, konstytucjonalizacja taka dokonywałaby się bez udziału obywateli UE (reprezentowanych w Parlamencie Europejskim) oraz bez udziału państw członkowskich (reprezentowanych w Radzie Europejskiej oraz Radzie). Wpływ parlamentów narodowych na tak rozumiany proces konstytucjonalizacji ochrony środowiska w prawie UE, również wydaje się być ograniczony (art. 12 TUE). W rezultacie można wysunąć pewne wątpliwości co do tego, czy proces konstytucjonalizacji w ujęciu Habilitantki, zgodny jest przepisami Traktatu o UE, które zawierają postanowienia o zasadach demokratycznych (art. 9-12 TUE).

Recenzenta zastanawia również fakt, dlaczego Habilitantka niewiele miejsca (w opinii Recenzenta), poświęca w swojej monografii kompetencjom UE w zakresie ochrony środowiska naturalnego i ich znaczeniu dla konstytucjonalizacji prawa ochrony środowiska? Zamiast tego, Habilitantka koncentruje swoje rozważania na postanowieniach Traktatów dotyczących wartości i celów UE, a także art. 37 Karty Praw Podstawowych. W opinii Recenzenta opieranie się na pewnych aspiracjach konstytucyjnych, które zakorzenione są w wartościach i celach UE (jakkolwiek słuszne), może nie być wystarczające do tego, aby udowodnić konstytucjonalizację prawa ochrony środowiska UE, bez odwoływania się do wyraźnych kompetencji Unii

w tej dziedzinie. Można bowiem wyobrazić sobie sytuację (wyobraźmy sobie niewyobrażalne), w której państwa członkowskie, zgodnie z postanowieniami art. 48 TUE, postanawiają ograniczyć (a nawet całkowicie odebrać) kompetencje przyznane UE w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego. W takim przypadku trudno byłoby (w opinii Recenzenta) mówić o konstytucjonalizacji jakiejś dziedziny prawa UE, w zakresie której Unia nie miałaby kompetencji do działania. Należy w tym miejscu podkreślić, że po wejściu w życie Traktatu z Lizbony, postanowienia Traktatów odnoszące się do celów UE nie są już wyznacznikiem kompetencji tej organizacji/związku zgodnie z zasadą specjalności (funkcjonalności), która odnosi się do klasycznych organizacji międzynarodowych. Obecnie kompetencje Unii do działania w określonej dziedzinie, muszą być wyraźnie sformułowane w Traktatach, a nie mogą być interpretowane z ich postanowień odnoszących się do celów UE (dyskusyjny wyjątek ustanowiono w art. 352 TFUE). Unia nie jest państwem, (co zresztą Habilitantka wielokrotnie w swojej monografii przypomina) i nie posiada kompetencji do określania swoich kompetencji (*Kompetenz-Kompetenz*), w rezultacie czego rozważania dotyczące konstytucjonalizacji określonej dziedziny prawa UE, powinny być w większym stopniu powiązane z rozważaniami na temat kompetencji, jakie UE w jej zakresie posiada.

Dużą część swojej monografii Habilitantka poświęca analizom dotyczącym solidarności (rozdział trzeci). W kontekście funkcjonowania UE, Habilitantka nazywa solidarność: „zasadą konstytucyjną” (s. 164), „koncepcją przewodnią europejskiego porządku prawnego” (s. 164), „jedną z wartości, które leżą u podstaw Unii” (s. 165), „koncepcją” (s. 169). Habilitantka zauważa oczywiście, że solidarność nie jest wartością wymienioną w art. 2 TUE (jakkolwiek zdarza jej się określić solidarność „uniwersalną ‘wartością’, na której oparta jest Unia” (s. 186)). W związku z celem swojej monografii, Habilitantka pozycjonuje solidarność jako jedną z najistotniejszych koncepcji, zobowiązujących państwa członkowskie i Unię do wzmocnienia ochrony środowiska. W opinii Habilitantki solidarność w jej środowiskowym aspekcie, może być także rozumiana jako obywatelska świadomość i obywatelski obowiązek ochrony środowiska (s. 188). W opinii Recenzenta jednak, poleganie na solidarności oraz kreowanie jej na naczelną zasadę/wartość UE powinno mieć pewne granice. Doniosłość solidarności powinna raczej wynikać z jej zakorzenienia w systemie prawa UE, a nie z wyroków TSUE czy tym bardziej z opinii prezentowanych przez rzeczników generalnych tegoż Trybunału. Państwa członkowskie działające wspólnie

jako Traktatodawca, nie zdecydowały się na to, aby solidarność uczynić jedną z wartości UE, o których mowa w art. 2 TUE. Może to zaskakiwać niektórych badaczy prawa UE, jak np. rzecznika generalnego Y. Bota, który swoje zaskoczenie wyraził w opinii wydanej w sprawach C-643/15 i C-647/15 (zob. pkt 19 opinii), ale jest obiektywnym faktem wynikającym z decyzji podjętej przez Traktatodawcę.

Przedstawione powyżej wątpliwości Recenzenta oraz drobne uwagi o charakterze polemicznym, w żaden sposób nie umniejszają wartości monografii autorstwa Habilitantki. Monografia przedstawiona przez Habilitantkę jest z całą pewnością oryginalnym dziełem naukowym, w którym zwrócono uwagę na istnienie wyjątkowego procesu rozwoju prawnego, następującego w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego. Co więcej, w swojej monografii Habilitantka przedstawia dynamikę konstytucyjnej transformacji unijnego porządku prawnego z perspektywy prawa międzynarodowego i konstytucyjnego, ale także z perspektywy filozofii i etyki ochrony środowiska naturalnego.

B. Pozostałe publikacje i kryteria oceny osiągnięć naukowo-badawczych.

1. Publikacje.

Wykaz publikacji stanowiących dorobek naukowy przedstawiony przez Habilitantkę do oceny, obejmuje łącznie 32 pozycje. Na dorobek ten składają się: 2 monografie autorskie, autorstwo (oraz współautorstwo) 9 rozdziałów opublikowanych w monografiach naukowych, 21 artykułów opublikowanych w języku polskim lub angielskim, Jak wskazuje to sama Habilitantka w swoim autoreferacie (s. 15), jej zainteresowania naukowo-badawcze rozwijały się w kilku kierunkach. Pierwszym z nurtów zainteresowań Habilitantki jest prawo ustrojowe UE, drugi nurt obejmuje zagadnienia ewolucji i konstytucjonalizacji unijnego prawa ochrony środowiska, a trzeci nurt związany jest z prawem procesowym UE i systemem ochrony prawnej w prawie tej organizacji..

W ramach pierwszego z kierunków zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantka badała szeroko ujęte pojęcie prawa ustrojowego UE (w tym system kontroli jego przestrzegania), a także procesy legitymizacji demokratycznej UE oraz koncepcję e-demokracji. Habilitantka podkreśla, że szczególne znaczenie w ramach pierwszego z nurtów badawczych należy przypisać badaniu rozwoju mechanizmów kontrolnych w porządku prawnym UE, w tym w szczególności – systemu sankcji finansowych w przypadku braku wykonania decyzji TSUE. Do omawianego kierunku

swoich zainteresowań badawczych Habilitantka zalicza swoją pierwszą (w kolejności ich publikacji) monografię pt. „*Sankcje finansowe w razie niewykonania wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*” (Kluwer 2011). Efektem badań prowadzonych w ramach omawianego kierunku badawczego są również liczne artykuły oraz części prac zbiorowych opublikowane w języku angielskim, jak np. część pracy zbiorowej pt. „*The exclusive jurisdiction of the Court of Justice of the European Union and the unity of the EU legal order*”, przygotowana wspólnie z N. Jääskinenem. Istotnym wkładem Habilitantki w rozwój badań nad prawem ustrojowym UE, jest jej wkład w przygotowanie pracy zbiorowej pt. „*System prawa Unii Europejskiej*”, Tom I (Warszawa 2020) pod red. S. Biernata. W ramach tej publikacji Habilitantka przygotowała rozdziały dotyczące historii integracji europejskiej i rozwoju prawa unijnego, demokratycznego charakteru UE, procedur zmian Traktatów założycielskich (wspólnie z S. L. Kaledą).

Drugi obszar zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki obejmuje „zagadnienia ewolucji i konstytucjonalizacji unijnego prawa ochrony środowiska, badanie granic pojęcia „rdzenia konstytucyjności” unijnego porządku prawnego oraz problematykę przenikania norm unijnego prawa materialnego przez normy i cele prawnośrodowiskowe” (Autoreferat, s. 22). W związku z badaniami nad konstytucjonalizacją unijnego prawa ochrony środowiska, Habilitantka przede wszystkim przygotowała i opublikowała swoją monografię, która stanowi jej najważniejsze osiągnięcie w niniejszym przewodzie habilitacyjnym. Wyniki jej badań były ponadto upowszechniane w formie referatów wygłaszanych podczas konferencji naukowych (w tym międzynarodowych). Szeroki zakres badań prowadzonych przez Habilitantkę nad pojęciem konstytucjonalizacji ochrony środowiska odzwierciedla jej artykuł pt. „*Konstytucjonalizacja ochrony środowiska w prawie Unii Europejskiej*”, który został opublikowany w Europejskim Przeglądzie Sądowym (nr 2/2021), a także artykuł pt. „*Ochrona środowiska naturalnego jako element składowy koncepcji „rdzenia konstytucyjności” Unii Europejskiej*” opublikowany w Przeglądzie Konstytucyjnym.(nr 3/2021). W ramach drugiego obszaru swoich zainteresowań naukowych Habilitantka umieszcza ponadto swoje rozważania nad prawnymi i finansowymi wyzwaniami zielonej transformacji, które zawarto w artykule pt. „*European Green Deal – legal and financial challenges of the green transition*” (opublikowany w ERA Forum, nr 1/2021).

Trzecim nurtem zainteresowań badawczych Habilitantki są kwestie obejmujące unijne prawo procesowe, system ochrony prawnej w unijnym porządku prawnym, a także rolę, jaką dla tego systemu pełni dialog sędziowski utrzymywany pomiędzy sądami krajowymi a TSUE na podstawie postanowień Traktatów dotyczących pytań prejudycjalnych. W nurcie tym Habilitantka umieszcza również badania nad problematyką dostępu do sądów Unii, a także zjawisko *climate litigation*, czyli sądowe rozpatrywanie sporów w dziedzinie ochrony klimatu. Oprócz wystąpień na licznych konferencjach naukowych (w tym międzynarodowych), rezultatem badań Habilitantki w zakresie omawianego nurtu badawczego są także publikacje. W artykule pt. „*Zaniechanie skierowania do Trybunału Sprawiedliwości pytania prejudycjalnego jako przedmiot uchybienia na podstawie art. 258 TFUE*” (Europejski Przegląd Sądowy, nr 3/2019), Habilitantka dokonała analizy wyroku TS w sprawie C-416/17, w którym TS orzekł, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego w rozumieniu art. 267 ak. 3 TFUE, powinien być zwrócić się do TS z wnioskiem o wydanie orzeczenia prejudycjalnego w celu uniknięcia ryzyka dokonania błędnej wykładni prawa UE. W związku z zainteresowaniami naukowymi Habilitantki dotyczącymi prawa procesowego UE pozostaje również jej artykuł pt. „*Dostęp do sądów unijnych w sprawach prawnośrodowiskowych: dopuszczalność skargi o stwierdzenie nieważności w świetle najnowszego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości oraz Sądu Unii Europejskiej*” (Europejski Przegląd Sądowy, nr 10/2020), w którym, na przykładzie kontroli jakości powietrza i ochrony klimatu, Habilitantka rozważa konsekwencje systemu kontroli legalności aktów prawa UE w dziedzinie prawa ochrony środowiska.

2. Inne osiągnięcia naukowo-badawcze.

Inne (poza publikacjami) osiągnięcia naukowo badawcze Habilitantki, obejmują przede wszystkim jej udział w konferencjach naukowych. W autoreferacie Habilitantka wykazuje aktywny udział w 30 międzynarodowych oraz krajowych konferencjach naukowych. Podkreślenia wypada, że 13 z tych wystąpień zostało wygłoszonych w języku angielskim, podczas konferencji odbywających się poza Polską.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego-badawczego.

Przedstawiony przez Habilitantkę dorobek naukowo-badawczy, należy w opinii Recenzenta ocenić bardzo pozytywnie. Pod względem ilościowym dorobek ten jest znaczący, natomiast pod względem przedmiotowym wystarczająco zróżnicowany. Na

uznanie zasługuje również zróżnicowanie dorobku naukowego Habilitantki pod względem jego formy, ponieważ dorobek ten obejmuje: monografie, redakcje i rozdziały w pracach zbiorowych (w tym wspólnie z A. Łazowskim redakcją publikacji pt. „*EU Regulations in Practice. Legislative and Judicial Approaches*”), artykuły w czasopismach (w tym renomowanych jak „Państwo i Prawo”, „Europejski Przegląd Sądowy”, „European State Aid Law Review”, „Review of European Administrative Law”). Publikacje Habilitantki odznaczają się wysokim poziomem naukowym prezentowanych w nich rozważań, a także bardzo dobrym językiem.

Pod względem przedmiotowym dorobek naukowy Habilitantki mieści się w ramach trzech nurtów badawczych, o których wspomina ona w swoim autoreferacie. Na bardzo pozytywną ocenę pozostałego dorobku naukowego przedstawionego przez Habilitantkę poza jej najważniejszym osiągnięciem naukowym, wpływa również to, że wiele z jej publikacji zostało także przygotowanych w języku angielskim oraz francuskim.

II. Dorobek dydaktyczny, współpraca naukowa oraz popularyzacja nauki.

W swoim autoreferacie Habilitantka wskazuje szereg osiągnięć o charakterze dydaktycznym, które związane są przede wszystkim z prowadzeniem zajęć dydaktycznych z przedmiotów takich jak: wprowadzenie do prawa europejskiego (w języku francuskim), prawo procesowe Unii Europejskiej (w języku angielskim), prawo pomocy państwa (w języku angielskim).

Bardzo wysoko ocenić należy współpracę Habilitantki z ośrodkami zagranicznymi. W latach 2009-2011 Habilitantka zatrudniona była na stanowisku wykładowcy na Uniwersytecie w Metz (Francja), gdzie prowadziła wykłady w ramach studiów interdyscyplinarnych. Obecnie (od dn. 1 stycznia 2020 r.) Habilitantka posiada status stowarzyszonego pracownika naukowego Uniwersytetu St. Luis, w ramach centrum badań nad prawem ochrony środowiska (CEDRE). Należy również podkreślić, że w swojej karierze zawodowej Habilitantka związana była z szeregiem instytucji Unii Europejskiej. W pierwszej kolejności z Komisją Europejską (w latach 2003-2004), gdzie Habilitantka zatrudniona była w Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji, jako specjalistka prawa kontroli pomocy państwa. W latach 2004-2017 Habilitantka zatrudniona była w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu, gdzie kolejno pełniła funkcje członka gabinetu sędziego, referendarza w gabinecie rzecznika generalnego, a następnie referendarza Sądu Unii Europejskiej. Od roku

2017 Habilitantka pełni funkcję doradcy prawnego w Służbie Prawnej Rady Unii Europejskiej oraz Rady Europejskiej, w ramach której reprezentuje Radę w postępowaniach przed TSUE jako jej pełnomocnik oraz prowadzi doradztwo w zakresie prac ustawodawczych.

Habilitantka wykazuje dużą aktywność na polu popularyzacji nauki. W swoim autoreferacie Habilitantka wskazuje, że w latach 2009-2012 prowadziła wiele wykładów z prawa procesowego i materialnego UE dla sędziów uczestniczących w szkoleniach organizowanych przez Europäische Rechts Akademie (ERA) w Trewirze w Niemczech. Ponadto Habilitantka prowadziła wykłady z zakresu unijnego prawa antydyskryminacyjnego oraz roli sędziego krajowego w zapewnianiu ochrony prawnej na podstawie unijnych dyrektyw antydyskryminacyjnych. W ramach seminariów organizowanych przez ERA w 2014 r. dla sędziów, Habilitantka wygłosiła wykład na temat systemu skarg o stwierdzenie uchybienia na podstawie art. 258 TFUE oraz art. 260 TFUE, a także skutków prawnych tychże postępowań w prawie krajowym.

Warto ponadto odnotować udział Habilitantki w komitetach i radach naukowych czasopism takich jak: *European Law Journal* (członkini komitetu naukowego), *Access to Justice in Eastern Europe* (członkini rady naukowej), *Forum Prawnicze* (recenzentka). Habilitantka wskazuje również na recenzowanie prac naukowych, w tym publikowanych w czasopismach międzynarodowych (*European Law Journal*).

Zauważyć wypada, że prowadzona przez Habilitantkę działalność naukowo-badawcza przyniosła wymierne skutki w postaci cytowań jej prac, które odnotowano w bazach danych (baza Google Scholar wskazuje 85 cytowań publikacji Habilitantki, baza Scopus 2 cytowania). Zaznaczyć przy tym trzeba, że nie są to wszystkie cytowania, ponieważ znaczna część cytowań publikacji Habilitantki w języku polskim, nie jest uwzględniona we wskazanych bazach danych.

III. Ocena końcowa.

W ocenie Recenzenta, dorobek naukowy dr Alicji Sikory-Kaléda stanowi znaczny i istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej jaką jest prawo. Monografia pt. „*Constitutionalisation of Environmental Protection in EU Law*”, wskazana przez Habilitantkę jako jej osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego, jest w całości oryginalnym dziełem naukowym i stanowi jedną z pierwszych (zarówno w doktrynie polskiej jak i zagranicznej), kompleksowych prób ujęcia zagadnień ochrony środowiska naturalnego na konstytucyjnej płaszczyźnie unijnego porządku prawnego.

Pozostały dorobek naukowy Habilitantki, który obejmuje poza publikacjami w języku polskim, również liczne publikacje w językach obcych, także należy ocenić bardzo pozytywnie. Rozważania zaprezentowane w nim przez Habilitantkę dobitnie dowodzą, że wykazuje się ona znajomością wielu różnych dziedzin prawa (prawo europejskie, prawo międzynarodowe publiczne, prawo ochrony środowiska). Habilitantka jest ponadto bardzo aktywna na konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych, podczas których wygłosiła szereg referatów. Nie należy również zapominać o aktywności dydaktycznej i zawodowej Habilitantki, która związana jest ze stosowaniem prawa UE w praktyce.

Mając na względzie przedstawione powyżej uwagi stwierdzam, że osiągnięcia naukowe dr Alicji Sikory-Kaléda ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1, pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Katowice, 16.02.2022 r.

dr hab. Marek Zieliński prof. UŚ